

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ШЕРИФОВИЋ И ДРУГИ против СРБИЈЕ

(Представке бр. 5928/13, 32514/13 и 68065/13)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

20. октобар 2015. године

Ова пресуда је правоснажна али може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Шерифовић и други против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању већа у саставу:

Valeriu Grițco, *председник,*

Branko Lubarda,

Mārtiņš Mits, *судије,*

and Maridalena Tsirli, *заменик секретара одељења,*

После већања на затвореној седници 29. септембра 2015. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу три представке (бр. 5928/13, 32514/13 и 68065/13) против Србије које су Суду поднеле према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“) српске држављанке, госпођа Фифа Шерифовић (у даљем тексту: „прва подносиатељка представке“), госпођа Мурадија Сеферовић (у даљем тексту: „друга подносиатељка представке“) и госпођа Дервиша Зукорлић (у даљем тексту: „трећа подносиатељка представке“), 8. јануара 2013. године, 5. априла 2013. године и 5. априла 2013. године.

2. Подносиатељке представки заступали су господин Н. Ејуповић и госпођа Ш. Доловац, адвокати из Новог Пазара. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник, госпођа В. Родих.

3. Представке су 11. јула 2014. године прослеђене Влади.

4. Влада је ставила примедбу на разматрање представке од стране Одбора. Пошто је размотрио ову примедбу, Суд је одбацује.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносиатељке представки рођене су 1961. године, 1960. године и 1949. године, а живе у Новом Пазару.

6. Оне су биле запослене у ДП „Рашка Холдинг Компанија“ АД, друштвеном предузећу из Новог Пазара (у даљем тексту: „дужник“).

A. Парнични поступак који је покренула прва подносиатељка представке (госпођа Фифа Шерифовић)

7. Општински суд у Новом Пазару је 27. марта 2003. године, 11. децембра 2003. године и 3. октобра 2005. године наложио дужнику да првој подносиоци представи исплати одређене износе на име неисплаћених зарада и доприноса за социјално осигурање, заједно са трошковима парничног поступка. Ове пресуде постале су правоснажне 22. априла 2003. године, 16. јануара 2004. године и 1. јануара 2006. године.

8. На основу предлога прве подносиоцике представке с тим у вези, Општински суд у Новом Пазару је 23. маја 2003. године, 25. фебруара 2004. године и 20. априла 2006. године наложио извршење наведених пресуда и даље наложио дужнику да првој подносиоцики представи исплати трошкове извршења.

Б. Парнични поступак који је покренула друга подносиоцика представке (госпођа Мурадија Сеферовић)

9. Општински суд у Тутину је 5. новембра 2007. године наложио дужнику да другој подносиоцики представи исплати одређене износе на име неисплаћених зарада и доприноса за социјално осигурање, заједно са трошковима парничног поступка. Ова пресуда постала је правоснажна 20. новембра 2007. године.

10. На основу предлога друге подносиоцике представке с тим у вези, Општински суд у Тутину је 19. октобра 2012. године наложио извршење наведене пресуде и даље наложио дужнику да другој подносиоцики представи исплати трошкове извршења.

В. Парнични поступак који је покренула трећа подносиоцика представке (госпођа Дервиша Зукорлић)

11. Општински суд у Новом Пазару је 12. маја 2008. године наложио дужнику да трећој подносиоцики представи исплати одређене износе на име неисплаћених зарада и доприноса за социјално осигурање, заједно са трошковима парничног поступка. Ова пресуда постала је правоснажна 22. јула 2008. године.

12. На основу захтева треће подносиоцике представке с тим у вези, Општински суд у Новом Пазару је 13. јуна 2011. године наложио извршење наведене пресуде и даље наложио дужнику да трећој подносиоцики представи исплати трошкове извршења.

Г. Остале релевантне чињенице

13. Агенција за приватизацију је 5. јануара 2004. године наложила реструктурирање дужника.

14. Трговински суд у Краљеву је 11. септембра 2013. године отворио стечајни поступак у односу на дужника.

15. Подносиоце представки су уредно пријавиле своја потраживања на основу горе наведених пресуда стечајном управнику.

16. Стечајни поступак је још у току.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И ПРАКСА

17. Релевантно домаће право које се односи на статус друштвених предузећа, као и извршне и стечајне поступке, изнето је у предметима *Р. Качапор и друге подносиоце представке против Србије*, бр. 2269/06 и друге, ст. 57-64. и 71-76, 15. јануар 2008. године и *Јовичић и други против Србије* (одлука), број 37270/11, ст. 88-93, 15. октобар 2013. године. Штавише, судска пракса Уставног суда у односу на друштвена предузећа, заједно са релевантним одредбама које се односе на уставну жалбу изнета је у одлуци о допуштености у предмету *Маринковић против Србије* (одлука), број 5353/11, ст. 26-29. и 31-44, 29. јануар 2013. године, пресуди *Маринковић против Србије*, број 5353/11, ст. 29-31, 22. октобар 2013. године, пресуди *Маринковић против Србије*, број 5353/11, ст. 29-32, 22. октобар 2013. године, и одлуци *Феризовић против Србије* (одлука), број 65713/13, ст. 12-17, 26. новембар 2013. године.

ПРАВО

I. ЗДРУЖИВАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

18. Суд сматра да, у складу са Правилем 42 став 1. Пословника Суда, представке треба здружити, с обзиром на њихову заједничку чињеничну и правну основу.

II. НАВОДНЕ ПОВРЕДЕ ЧЛ. 6. СТ. 1. И 13. КОНВЕНЦИЈЕ И ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БРОЈ УЗ КОНВЕНЦИЈУ

19. Подносиоце представки притуживале су се због пропуста Тужене државе да изврши правоснажне судске пресуде донете у њихову корист и због непостојања делотворног правног лека с тим у вези. Оне су се ослониле на члан 6. ст. 1. и 13. Конвенције и члан 1. Протокола број 1, који у релевантном делу гласе како следи:

Члан 6. став 1.

„Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона.“

Члан 1. Протокола број 1

„Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни..“

Члан 13.

„Свако коме су повређена права и слободе предвиђени у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима, без обзира на то да ли су повреду извршила лица која су поступала у службеном својству.“

А. Допуштеност

20. Влада је изнела да представке треба прогласити недопуштеним због пропуста подносиоцима представки да исцрпе делотворне домаће правне лекове. Она се ослонила на праксу Суда, наиме на предмет *Маринковић*, цитиран у горњем тексту, и истакла да су подносиоцима представке требале да уложе уставне жалбе пре подношења представки Суду пошто је дужник био у поступку стечаја.

21. Подносиоцима представки се са тим нису сложиле.

22. Суд је већ пресудио да у погледу неизвршења правоснажних пресуда донетих против друштвених предузећа у поступку стечаја и/или оних која су престала да постоје, уставну жалбу треба, у начелу, сматрати делотворним правним леком у односу на све представке поднете од 22. јуна 2012. године надаље (види *Маринковић*, цитирана у горњем тексту, став 59.). Даље, у погледу неизвршења правоснажних пресуда донетих против друштвених предузећа у реструктурирању уставна жалба се сматра делотворним правним леком у односу на све представке поднете од 4. октобра 2013. године надаље (види *Феризовић*, цитирана у горњем тексту, ст. 24-25.).

23. Ако се вратимо на предметни случај, Суд примећује да су подносиоцима представки поднеле представке Суду у периоду од 8. јануара 2013. године до 5. априла 2013. године, односно пре него што је против дужника отворен стечајни поступак и док је дужник био у реструктурирању, али пре 4. октобра 2013. године.

24. Питање исцрпености домаћих правних лекова уобичајено се утврђује позивањем на датум подношења представке (види *Vaumann против Француске*, број 33592/96, став 47, ЕЦХР 2001-V и *Винчић и други подносиоци представки против Србије*, бр. 44698/06, 44700/06, 44722/06, 44725/06 и други, став 51, 1. децембар 2009. године). Суд не налази ниједан разлог да одступи од овог правила и сматра да подносиоци представки заиста нису имале обавезу да употребе уставну жалбу пре обраћања Суду. Суд, према томе, одбацује примедбу Владе с тим у вези.

25. Пошто притужбе подносиоци представки нису ни очигледно неосноване у оквиру значења члана 35. став 3 (а) Конвенције ни недопуштене по неком другом основу, оне се морају прогласити допуштеним.

Б. Основаност

26. Суд примећује да правоснажне судске пресуде донете у корист подносиоци представки нису извршене до данашњег дана.

27. Суд примећује да је често утврђивао повреде члана 6. став 1. Конвенције и/или члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију у предметима који покрећу питања слична онима у предметном случају (види *Р. Качапор и други*, цитирана у горњем тексту, ст. 115-116 и 120; *Црнишанин и други против Србије*, бр. 35835/05, 43548/05, 43569/05 и 36986/06, ст. 123-124 и 133-134, 13. јануар 2009. године; *Рашковић и Милуновић против Србије*, бр. 1789/07 и 28058/07, ст. 74. и 79, 31. мај 2011. године; и *Адамовић против Србије*, број 41703/06, став 41, 2. октобар 2012. године).

28. Пошто је размотрио сав материјал који му је достављен, Суд сматра да Влада није истакла ниједну чињеницу или аргумент који би могао да га убеди да у овом предмету донесе другачије закључке. Према томе, дошло је до повреда члана 6. став 1. Конвенције и члана 1 Протокола број 1.

29. Пошто је донео овај закључак, Суд сматра да није неопходно да разматра у суштини исту притужбу према члану 13. Конвенције (види, уз одговарајуће измене, *Kin-Stib и Мајкић против Србије*, број 12312/05, став 90, 20. април 2010. године).

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

30. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

А. Штета и трошкови

31. Прва подносиатељка представке није тражила одређени износ на име правичног задовољења већ је Суду оставила да о томе одлучи. И друга и трећа подносиатељка представки тражиле су да се држави наложи да из сопствених средстава исплати: (i) дуг према пресуди, заједно са трошковима извршења; (ii) 2.000 евра (ЕУР) на име нематеријалне штете; и (iii) 90.000 српских динара (приближно ЕУР 900) на име трошкова насталих пред Судом.

32. Влада је оспорила ове захтеве.

33. У погледу прве подносиатељке представке, примећено је да пресуда у којој Суд утврди повреду Конвенције или њених протокола одређује Туженој држави законску обавезу не само да лицима о којима је реч исплати суме досуђене на основу правичног задовољења, већ и да изабере, уз надзор Комитета министара, опште и/или, по потреби, појединачне мере које ће усвојити у домаћем правом сиситему да би се утврђене повреде окончале (види *Apostol против Грузије*, број 40765/02, ст. 71-73, ЕЦХР 2006-XIV, *Марчић и други*, цитирана у горњем тексту, ст. 64-65; и *Пралица против Босне и Херцеговине*, број 38945/05, став 19, 27. јануар 2009. године).

34. С обзиром на оно што је утврдио у предметном случају, Суд сматра да Тужена држава мора да обезбеди извршење правоснажних домаћих пресуда које се разматрају у овом предмету у односу на све подносиатељке представки тако што ће им из сопствених средстава исплатити одговарајуће суме досуђене правоснажним пресудама, умањене за износе који су им можда већ исплаћени по овом основу (види *Радовановић против Србије*, број 9302/11, ст. 37-38.).

35. Суд је даље мишљења да су подносиатељке представки претрпеле одређену нематеријалну штету због утврђених повреда која се не може поправити тиме што ће Суд утврдити само повреду (види *Радовановић*, цитирана у горњем тексту, став 39.). С обзиром на своју праксу (*Стошић против Србије*, број 64931/10, ст. 66-68, 1. октобар 2013. године), Суд свакој подносиатељки представке досуђује по 2.000 евра. Ова сума покрива нематеријалну штету и трошкове.

Б. Затезна камата

36. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Одлучује* да представке здружи;
2. *Проглашава* представке допуштеним;
3. *Утврђује* да је дошло до повреда члана 6. став 1. Конвенције и члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију;
4. *Утврђује* да нема потребе да посебно разматра притужбу према члану 13. Конвенције;
5. *Утврђује*
 - (а) да Тужена држава исплати подносиоцима представки, из сопствених средстава и у року од три месеца, суме досуђене судским пресудама донетим у њихову корист умањене за износе који су можда већ исплаћени по овом основу;
 - (б) да Тужена држава исплати свакој подносиоци представке, у истом периоду, по 2.000 евра (две хиљаде евра) на име нематеријалне штете и трошкова, заједно са порезом који се може платити, који ће се претворити у локалну валуту, по курсу важећем на дан измирења;
 - (в) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке у законском периоду уз додатак од три процентна поена;
6. *Одбија* остали део захтева подносиоца представки за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 20. октобра 2015. године, у складу са правилом 77 ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Marialena Tsirli
Заменик секретара

Valeriu Grițco
Председник